

Parlamentaarased uudised

PIRET VILJAMAA

Eesti Rahvusraamatukogu
sotsiaalia ja parlamendi-
raamatukogu infospetsialist

Välisriikide parlamentide
uudiseid 2019. aasta
novembrist 2020. aasta
aprillini. Uudistest valiku
tegemisel on kasutatud uudisteagen-
tuuride ja meediaväljaannete ning
parlamentide kodulehekülgedel
leiduvaid materjale.

ALBAANIA. Märtsi algul jättis president Ilir Meta põhiseaduse ja võimude lahususe printsiibi rikkumisele viidates välja kuulutamata parlamendis vastu võetud seaduseelnõu, mis sätestas, et konstitutsiooni-kohtu liikmed ei pea enam presidendi ees ametivannet andma. Kui nad presidendilt kümne päeva jooksul vastavat kutset ei saa, saadavad nad oma vandetootuse kirjalikult. Seaduse mõju on kavandatud tagasiulatuvalt. President nimetas valitsuse algatatud eelnõu riigipöördekatseks ja ähvardas parlamendi laiali saata, kui see eelnõu ikkagi vastu võtab.

Albanian Daily News, 02.03.2020, „President turns back publicly changes to the Law on C. Court, warns govt“. – <https://tinyurl.com/seyb422>

Albanian Daily News, 03.03.2020, „Swearing-in law“ returned to parliament“. – <https://tinyurl.com/w9venpo>

Märtsis pöördus 23 kodanikuühendust avalikult parlamendi poole, nõudes kuritegevuse vastase seadustepaketi menetlemise lõpetamist. Pöördumises öeldakse, et pakett rikub põhiseadust ja võimude lahususe printsiipi, samuti riivab kodanike põhiõigusi ja vabadusi nagu vaba liikumise ja õiglase kohtupidamise õigust ning võib kahjustada võitlust organiseeritud kuritegevusega. Peaminister Edi Rama sõnul on eelnõudel avalikkuse 72protsendiline toetus ning ta süüdistas presidenti organiseeritud kuritegevuse kaitsmises. Organiseeritud kuritegevuse vastane seaduseelnõu võeti parlamendis 89 poolthäälega vastu. Vastuhääli anti 17. Parlament võttis vastu ka vara konfiskeerimise seaduse. Kuu lõpul jättis president organiseeritud kuritegevuse vastase seaduseelnõu välja kuulutamata, loetledes rea põhjusi, miks see põhiseadust rikub. Valitsus leppis meetmetes kokku jaanuaris, näiteks kohustasid need kuritegevuses kahtlustatud või süüdi mõistetud isikuid tooma tõendeid, et nende vara on saadud seaduslikel alustel.

Albanian Daily News, 31.01.2020, „Anti-KCK“ package approved, enters in force“. – <https://tinyurl.com/r2mfueg>

Albanian Daily News, 04.03.2020, „Civil society seeks „Anti-crime“ package abrogation“. – <https://tinyurl.com/sdlstfo>

Albanian Daily News, 06.03.2020, „Parliament adopts anti-crime package“. – <https://tinyurl.com/rkgfdel>

Albanian Daily News, 30.03.2020, „President turns back the so-called anti-KCK bill“. – <https://tinyurl.com/vy6qcuk>

AMEERIKA ÜHENDRIIGID. 2019. aasta detsembris toetasid Senat ja Esindajatekoda ülekaalukalt sanktsioonide kehtestamist gaasijuhtme Nord Stream 2 rajamisega seotud firmadele, lootes u 10 miljardit eurot maksvat projekti peatada. Meede lisati USA 738 miljardi dollari suuruse kaitse-eelarve seadusele (NDAA), seda toetas Senatis 86, vastu oli 8 saadikut. Sanktsioonid on suunatud gaasijuhet paigaldavate laevade vastu ning hõlmavad projektiga seotud töövõtjate varade külmutamist ja USA viisade tühistamist. USA seadusandjad ning mitu Kesk- ja Ida-Euroopa riiki on hoiatanud, et projekt toob Venemaa valitsusele miljardeid dollareid tulu ja suurendab järsult riigi mõjuvõimu Euroopas. Torustik peaks kahekordistama gaasitarneid Saksamaale. Euroopa Liidu esindajad on väljendanud rahulolematust ELi majandusajadesse sekkumise pärast. Novembris kiitis Bundestag Nord Stream 2 lõpuleviimise heaks. Saksamaa kantsleri Angela Merkeli sõnul peab ta ekstraterritoriaalseid sanktsioone kohatuks. Venemaa on lubanud gaasitoru ehitustööd sanktsioonidest hoolimata lõpule viia.

NDAAs sätestati ka USA jaoks ajalooline muudatus: esimest korda võimaldatakse föderalsektori töötajatele 12 nädala pikkust tasustatud vanemapuhkust, seda küll väiksemas mahu, kui algselt kavandati. Haige lähedase eest hoolitsemiseks puhkust siiski ei anta, seda võib kasutada vaid lapse sünni või adopteerimise puhul. USA oli ainus tööstusriik, kus tasustatud vanemapuhkust seni ei olnud.

Veel sätestati näiteks kosmoseväe loomine.

Federal Times, 17.12.2019, „12 weeks of paid parental leave makes it to the president's desk“. – <https://tinyurl.com/slgka2t>

BBC NEWS, 21.12.2019, „Nord Stream 2: Trump approves sanctions on Russia gas pipeline“. – <https://tinyurl.com/vpva7kq>

Deutsche Welle, 17.02.2020 „The unclear future of Nord Stream 2, Russia's controversial gas pipeline“. – <https://tinyurl.com/u4mo7dq>

Veebruaris toimus Senatis, kus vabariiklastel on 53:47 enamus, president Donald Trumpi ametist tagandamise hääletus, mis

ootuspäraselt läbi kukkus. Esindajatekoda kiitis selle varem heaks. Võimu kuritarvitamises pidas presidenti süütuks 52 ja süüdi olevaks 48 senaatorit, õigusemõistmise takistamises süütuks 53 ja süüdi olevaks 47 senaatorit. Kõik demokraadid hääletasid süüdimõistmise poolt. Vabariiklasest senaator Mitt Romney teatas varem, et toetab Trumpi ametist tagandamist, kuid hääletas hiljem vaid ta võimu kuritarvitamises süüdimõistmise poolt. Valge Maja hinnangul mõisteti president täielikult õigeks.

ERR Uudised, 19.12.2019, „USA Esindajatekoda toetas president Donald Trumpi tagandamist“. – <https://tinyurl.com/vbznr79>

ERR Uudised, 06.02.2020, „USA Senat ei toetanud presidenti tagandamist“. – <https://tinyurl.com/tm3ugpy>

Politico, 06.02.2020, „Trump acquitted on impeachment charges“. – <https://tinyurl.com/rn4pefz>

ARMEENIA. Jaanuaris võttis Rahvusassamblee vastu seadusemuudatused, millega kriminaliseeriti kuritegelikku subkultuuri kuulumine, isegi kui sellega seotud isik ühtki kuritegu pole sooritanud. Muudatusi toetas 73 saadikut, vastu oli 20. Eelnev debatt oli tormiline, hõlmates ka kähmlusi, karjumist ning vandumist. Näiteks võib kuritegelikku subkultuuri kuuluva grupeeringu loomise ja juhtimise eest edaspidi määrata 5–10aastase vanglakaristuse ning mõnel juhul ka vara konfiskeerida. Seadusega soovitakse vastutusele võtta organiseeritud kuritegevuse juhte, nn „seaduslikke vargaid“.

Armenpress, 22.01.2020, „Armenia outlaws “thieves-in-law” by passing new anti-mafia bill“. – <https://tinyurl.com/srjglye>

Eurasianet, 23.01.2020, „Armenia takes on “thieves in law”“. – <https://tinyurl.com/tbnnptz>

Märtsi lõpul võttis Rahvusassamblee vastu rea seadusemuudatusi, mis täiendasid eriolukorra seadust. Opositsioon muudatusi ei toetanud. Näiteks lubatakse julgeolekustruktuuridel eriolukorra kehtivuse ajal kodanikke elektrooniliste kanalite kaudu jälgida (inimeste liikumist, koroonaviirusega nakatunute kontakte,

telefonikõnede kestust, interneti kasutust, kuid mitte telefonikõnede sisu).

News.am, 31.03.2020, „My Step“ bloc rams controversial bill on personal information through Armenian parliament“. – <https://tinyurl.com/uqz2bsb>

News.am, 31.03.2020, „Armenia Parliament approves sensational bill in second and final reading“. – <https://tinyurl.com/w7jgrw>

ASERBAIDŽAAN. Veebruaris toimunud ennetähtaegsed parlamendivalimised võitis president Ilham Alijevi valitsuspartei. Kui kindlaks oli määratud 121 kohta 125st, sai Alijevi Uus Aserbaidžaan vähemalt 70 kohta. Teised parteid on killustunud parlamendis väga nõrgalt esindatud, palju on sõltumatuid kandidaate. Nelja valimispiirkonna tulemused tühistati, seal toimuvad järelvalimised. Korralised valimised pidanuksid toimuma tänavu novembris, kuid Alijev saatis mullu detsembris parlamendi üllatuslikult laiali. Valimisaktiivsus oli 47,8 protsenti. Opositsioon ja välisvaatlejad OSCEst ja Euroopa Nõukogust süüdistasid võime massilistes rikkumistes.

ERR Uudised, 10.02.2020, „Aserbaidžani valimised võitis võimuerakond, opositsioon protesteerib“. – <https://tinyurl.com/vssa2m5>

NEWS.am, 05.03.2020, „Azerbaijani Constitutional Court approves election results“. – <https://tinyurl.com/uutbj8v>

Inter-Parliamentary Union, „Azerbaijan“. – <https://tinyurl.com/uosr8e>

BELGIA. Pärast eelmise aasta mais toimunud üldvalimisi ei suutnud parteid kuidagi koalitsiooni moodustamises kokkuleppele jõuda, kuid koroonaviiruse tõttu heideti erimeelsused praegu kõrvale ning opositsiooniparteid otsustasid toetada senist vahevalitsust. Eriolukorraga toimetulekuks moodustati lähikuudeks täievoliline valitsus. Esindajatekojas sai peaminister Sophie Wilmès 84 poolt- ja 44 vastuhäält. Hääletus toimus etappide kaupa ja paberil. Parlament annab valitsusele ka ulatuslikumad volitused, võimaluse anda seadlusi ilma parlamendi nõusolekuta.

Euronews, 19.03.2020, „Coronavirus achieves the impossible as Belgium forms government amid health crisis“. – <https://tinyurl.com/sux39uq>

VRT NWS, 19.03.2020, „New Belgian government gets backing from MPs“. – <https://tinyurl.com/ufjwl27>

BULGAARIA. Märtsis nõustus Rahvusassamblee eriolukorra väljakuulutamisega. Võeti vastu ka eriolukorra meetmete seadus, kuid president Rumen Radev saatis selle parlamendile tagasi, väites, et selles on mitu ebavajalikku meedet. Presidendi sõnul ei vaja rahvas ähvardusi, vaid tuge. Näiteks polnud president rahul muudatusega, mis suurendas nakkushaiguste kohta valeinfo levitamise eest ette nähtud karistusi (maksimaalse vangistuse kestust pikendati kahelt aastalt kolmele ning trahv tõsteti kümnekordseks; kui valeinfo levitamine põhjustab olulist kahju, siis sätestati veel rangemad karistused). President juhtis tähelepanu asjaolule, et pole defineeritud, mida valeinfo peetakse ning selle paragrahvi kehtivus ei lõppe eriolukorraga. Rahvusassamblee oli presidendi ettepanekutega nõus ning eemaldas seadusest kaks sätet.

Novinite, 22.03.2020, „President Rumen Radev to impose a partial veto on the State of Emergency Act – no battle is won with fear“. – <https://tinyurl.com/u7xyot3>

Novinite, 23.03.2020, „The Head of State: we have a future and what Bulgaria's tomorrow will be after the state of emergency is over depends on our common sense, actions and solidarity today“. – <https://tinyurl.com/vt9vmdn>

Novinite, 23.03.2020, „Bulgarian parliament accepts president's veto on the State of Emergency Measures Act“. – <https://tinyurl.com/uvhrd8x>

EL SALVADOR. Veebruaris marssisid El Salvadori politseinikud ja sõjaväelased parlamenti. Populaarne noor president Nayib Bukele kutsus relvastatud korrakaitsjad parlamenti, sest enamik parlamendiliikmetest ei soovinud jõustruktuuridele parema varustuse ostmiseks 109 miljoni dollari suuruse laenu üle peetavas debatis osaleda. Varem oli president andnud parlamendile laenukava toetamiseks nädala. Parlamendi juurde kogunes umbes 50 000 valitsusmeelset meelevaldajat. 2019. aastal ametisse astunud Bukele on lubanud võidelda kuritegelike jõukude ning korruptsiooni vastu. Opositsioonipoliitikud

nimetasid relvastatud meeste ilmutumist parlamenti enneolematuks hirmutamiseks ning ülemkohus nõudis presidendilt, et ta edaspidi hoiduks sõjaväe kasutamisest põhiseaduses mitte ette nähtud viisil.

ERR Uudised, 10.02.2020, „El Salvadori relvastatud politseinikud ja sõjaväelased tungisid parlamenti“. – <https://tinyurl.com/qwm5kqr>

The Guardian, 16.02.2020, „Nayib Bukele's military stunt raises alarming memories in El Salvador“. – <https://tinyurl.com/sqg9j57>

GRUUSIA. Eelmise aasta juunis lubas valitsev Gruusia Unistus ulatuslike meelevalduste survel, et 2020. aasta sügiseks planeeritud parlamendivalimised toimuvad proportsionaalse valimissüsteemi põhimõtete alusel ning vajalikud seadusemuudatused võetakse selleks ajaks vastu. 2024. aastast läheb riik igal juhul üle proportsionaalsele valimissüsteemile. Menetlusse võeti kaks proportsionaalset valimissüsteemi seadustavat eelnõu (koalitsiooni ja opositsiooni algatatud). Novembris lükati mõlemad tagasi. Paljud koalitsioonisaadikud teatasid, et nad ei toeta ka oma partei eelnõu. Opositsiooni eelnõu sai 32 ja koalitsiooni algatatu 101 saadiku toetuse (vaja läinuks vähemalt 113 poolthäält). Järgnesid korduvad meelevaldused parlamendihoone ees, rahvas takistas saadikute sisenemist hoonesse ja nõudis erakorralisi valimisi. Opositsioonisaadikud jätsid protestiks töö parlamendis ning liitusid meelevaldajatega. Poliitilise kriisi jätkudes astusid mitmed Gruusia Unistuse parlamendiliikmed parteist välja. Märtsis jõuti lõpuks niikaugele, et Gruusia Unistus ja opositsioon leppisid kokku valimiseaduse muutmises; esitati uus põhiseaduse muutmise eelnõu, mis näeb ette, et 2020. aasta valimistel jaotatakse 120 kohta proportsionaalselt ning 30 majoritaarselt.

Agenda.ge, 13.11.2019, „Opposition vows support for ruling party election bill to 'avoid threats' to 2020 proportional vote“. – <https://tinyurl.com/s6p9cht>

Agenda.ge, 14.11.2019, „Ruling party proposed election bill scrapped“. – <https://tinyurl.com/r6sfm5n>

Agenda.ge, 26.11.2019, „Parliament speaker urges

opposition to return to parliament, opposition refuses“. – <https://tinyurl.com/vxh6hsr>

Agenda.ge, 10.12.2019, „14th MP leaves ruling Georgian Dream party“. – <https://tinyurl.com/wuwmkd9>

Agenda.ge, 12.03.2020, „Electoral reform agreement bill tabled – what's in it?“. – <https://tinyurl.com/w8hgaud>

Parliament of Georgia, 16.03.2020, „The procedural issues and rules approved the Constitutional Change on electoral system“. – <https://tinyurl.com/v7d7nqj>

Opositsiooni ja koalitsiooni vahelised pinged mõjutasid ka ametiisikute määramise otsuste vastuvõtmist. Detsembris katkestati eluagsete Ülemkohtu kohtunike määramise istung, sest keegi oli istungisaali pihustanud tundmatut haisvat ainet. Mitu parlamendiliiget tundsid end seetõttu halvasti, koalitsioon süüdistas intsidendis kaht opositsiooniliiget. Opositsioon ja kodanikeühendused olid paljude kandidaatide vastu, juhtumi eest võttis vastutuse kodanikeühendus Häbi. Samal päeval kinnitas parlament siiski 14 ülemkohtunikku 19st. Parlamendi juures toimus samal ajal protestimeeleavaldus. Euroopa Liidu esindaja Peter Stano avalduses nimetati ülemkohtunike valiku protseduuri läbipaistmatuks ning kohtusüsteemi usaldusväärsust kahjustavaks.

Veebruaris boikottis opositsioon Irakli Shotadze valimist peaprokuröriks, nimetades teda Gruusia Unistuse kandidaadiks. Peaprokuröri kandidatuur sai 82 poolt- ja mitte ühtki vastuhäält. Spiiker Archil Talakvadze aastakõne ajal mängis opositsioon NSVLi hümmi, väites, et Gruusia Unistuse juhtimise all meenutab riik endist Nõukogude Liitu. Märtsis boikottis opositsioon ka Ülemkohtu peakohtuniku valimist, sest Gruusia Unistus ei vabastanud poliitvange. Lisaks süüdistas opositsioon valitsusparteid koroonaviirusega tekkinud olukorra ärakasutamises, et omale sobiv kandidaat ametisse määrata.

Agenda.ge, 12.12.2019, „Parliament session paused as unclear substance spilled before controversial voting“. – <https://tinyurl.com/tuh5ldb>

Agenda.ge, 12.12.2019, „Parliament approves 14 of 19 candidates as lifelong judges on Supreme Court amid protests“. – <https://tinyurl.com/uzmna8>

Agenda.ge, 14.12.2019, „EU issues statement on appoint-

ment of Supreme Court judges". – <https://tinyurl.com/yxyou7r4>

Agenda.ge, 18.02.2020, „Amid opposition boycott, parliament approves Shotadze as chief prosecutor for 2nd time". – <https://tinyurl.com/wyv3u8l>

Agenda.ge, 18.02.2020, „Parliament Speaker says Georgia moving forward in annual report, opposition interrupts with USSR anthem". – <https://tinyurl.com/r9tfoe8>

Agenda.ge, 17.03.2020, „Parliament elects Supreme Court chair amid opposition boycott". – <https://tinyurl.com/uaqv2ut>

HISPAANIA. Novembris toimusid

Hispaanias jälle üldvalimised, mille võitsid peaministri kohusetäitja Pedro Sáncheze sotsialistid (PSOE), kuid ei saavutanud absoluutset enamust. Seega valimised neljandat aastat kestvat poliitilist patiseisu ei lahendanud. Sotsialistid said 350kohalises Kongressis 120 mandaati (kolm vähem kui eelmistel valimistel aprillis) ja Senatis 92 kohta. Teise koha sai konservatiivne Rahvapartei 88 mandaadiga Kongressis (22 kohta rohkem kui aprillis), Senatis said nad 84 kohta. Kolmandaks tõusis parem-äärmuslik Vox, mis sai Kongressis 52 kohta senise 24 asemel (Senatis 2 kohta). Kohti kaotanud vasakpoolne Podemos (Me Suudame) sai Kongressis 26 mandaati. Suurimaks kaotajaks oli paremtsentristlik Ciudadanos (Kodanike partei), mis sai Kongressis senise 57 asemel ainult 10 kohta. Valimiste osalusprotsent oli 65. Pedro Sáncheze sotsialistide ja Podemose vähemusvalitsus sai kordushääletusel parlamendi napi toetuse (167 poolt-, 165 vastuhäält).

ERR Uudised, 11.11.2019, „Sotsialistid võitsid Hispaania üldvalimised, suurimaks tõusjaks on Vox". – <https://tinyurl.com/s2nks8>

El País, 07.01.2020, „Pedro Sánchez voted back in as Spanish prime minister by Congress". – <https://tinyurl.com/r2zz9nt>

Inter-Parliamentary Union, „Spain". – <https://tinyurl.com/qk4k24z>; <https://tinyurl.com/y5ajknf9>

IIRIMAA. Novembris tuli avalikuks, et parlamendile aasta varem ostetud 2,1 meetri kõrgune ja 1,9 meetri laiune trükimasin maksis 808 000 eurot ning kui see kohale jõudis, avastasid ametnikud, et masin on nii suur, et seda pole võimalik

parlamendihoonesse tuua. Paigaldamiseks tõsteti ruumilt katus. Ostuga seotud kogukulud ulatusid lõpuks 1,6 miljoni euroni. Parlamendis viidi ostu asjus läbi kiire sisejuurdlus, selle lõppjärel duses avaldati rahulolu, et trükimasin vastab parlamendi praegustele ja tulevastele vajadustele. Tulevikus kaalutakse selliste ostude puhul ekspertide kaasamist.

The Guardian, 26.11.2019, „Irish parliament red-faced over printer too big to fit through doors". – <https://tinyurl.com/u4lhj6l>

ERR Uudised, 27.11.2019, „Iirimaa algas juurdlus parlamendi paigaldatud kuluka hiigelprinteri asjus". – <https://tinyurl.com/w4q4ab7>

RTÉ.ie, 28.11.2019, „Report finds cost of Dáil printer topped €1.6m". – <https://tinyurl.com/wxn4kmp>

Veebruaris toimunud ennetähtaegsetel parlamendivalimistel sai 160kohalises alamkojas Dáil Éireannis enim kohti (38 mandaati) paremtsentristlik Fianna Fáil (Saatuse Sõdalased), vasakpoolne Sinn Féin (Meie Ise) 37, Taoiseach (peaminister) Leo Varadkari Fine Gael (Gaeli Hõim) 35, rohelised 12 kohta. Sinn Féini edu oli ka neile endile ootamatu. Enne valimisi vähendasid nad oma nimekirjas kandideerijate arvu ning kaotasid sellega ilmselt mandaate. Kaks suurparteid, Fine Gael ja Fianna Fáil, on aastakümneid olnud kordamööda võimul, selle taustal on Sinn Féini edu Mary Lou McDonaldi juhtimise all ajalooline sündmus. Arvamusküsitluste põhjal lähtusid valijad paljuski tervishoidu ja kinnisvaraturgu puudutavatest küsimustest, oluline probleem riigis on elamispindade kriis, paljud noored ei saa iseseisvat elu alustada ega perekonda luua. Valimisosalus oli 62,9 protsenti.

ERR Uudised, 11.02.2020, „Iirimaa sai Sinn Feinist suurelt teine parlamendierakond". – <https://tinyurl.com/vxn5oud>

Inter-Parliamentary Union, „Ireland". – <https://tinyurl.com/se4r9zq>

IISRAEL. Vähem kui aasta jooksul on riigis toimunud juba kolmed parlamendivalimised. Peamiseks põhjuseks on patiseis olukorras, kus parlamenti kuulub rohkelt parteisid. Samuti seisab senisel

valitsusjuhil Benjamin Netanyahul ees korruptsiooniga seotud kohtumenetlus.

2019. aasta sügisel toimunud valimiste järel ei suudetud valitsust moodustada ning detsembris saadeti Knesset laiali. 2020. aasta märtsis toimunud valimistel sai Benjamin Netanyahu Likud suurima toetuse (36 mandaati), kuid parempoolsetel ei õnnestunud kindlustada valitsuse moodustamiseks vajalikku 61kohalist enamust. Nende 58 mandaati tähendab patiseisu jätkumist. Vasaktsentristid said kokku 55 mandaati, sh Sinivalge Allianss 33 ning araablaste Ühisnimekiri 15. President Reuven Rivlin tegi valitsuse moodustamise ettepaneku opositsiooni juht Benny Gantzile.

Haaretz, 06.03.2020, „Final election results: Netanyahu bloc short of majority with 58 seats“. – <https://tinyurl.com/qsajzxp>

ERR Uudised, 16.03.2020, „Iisraeli opositsiooni juht Gantz sai mandaadi valitsuse moodustamiseks“. – <https://tinyurl.com/seoslqh>

INDIA. Detsembris kiitsid parlamendi mõlemad kodad heaks kodakondsuse seaduse muudatused, mis esimest korda riigi ajaloos sidusid kodakondsuse andmise usutunnistusega. Vastavalt muudatustele antakse enne 2015. aastat Pakistanist, Bangladeshist ja Afganistanist riiki tulnud, usuvähemustesse kuuluvatele isikutele India kodakondsus, kui neid päritoluriigis ootaks ees tagakiusamine. Seadus käsitleb usuvähemustena hindusid, sikhe, budiste, džainiste, zoroasterlasi ja kristlasi, aga mitte muslimeid. Muudatuste vastuvõtmine põhjustas arvukaid proteste.

The Economic Times, 13.12.2019, „Citizenship (Amendment) Bill gets President's assent, becomes act“. – <https://tinyurl.com/uzasxcs>

The Irish Times, 17.12.2019, „As protests rage, is India edging towards becoming a Hindu nation?“. – <https://tinyurl.com/vgur5op>

ISLAND. Detsembris võttis parlament vastu seadusemuudatuse, millega pikendati vanemapuhkust üheksalt kuult aastale. Senine regulatsioon kehtestati 2000. aastal, kui pooleaastasele vanemapuhkusele lisati järk-järgult kolm kuud.

Ajaloos veel tagasi vaadates on oluline tähis 1980. aasta, siis lubati emadel pärast sünnitust võtta kolmekuuline puhkus, 1986. aastal see aeg kahekordistati.

Iceland Review, 18.12.2019, „Parental leave extended to twelve months“. – <https://tinyurl.com/tcv4hr6>

ITAALIA. Detsembris lisas parlamendi alamkoda menetlemise käigus eelarvele sätte, mis oleks legaliseerinud lahja kanepi tootmise ja müügi. Kavas oli lubada tubakapoodidel ja spetsiaalsetel kauplustel müüa kanepitooteid, mis ei sisalda üle 0,5 protsendi kanepi psühhoaktiivset komponenti. Kanepikasvatajate rõõm jäi siiski üürikeseks, sest Senat kuulutas muudatuse tehnilistel põhjustel kehtetuks. Senati spiiker Maria Elisabetta Casellati sõnas, et kui meetet peetakse oluliseks, on vaja algtada vastav eelnõu.

ERR Uudised, 13.12.2019, „Itaalia legaliseeris lahja kanepi“. – <https://tinyurl.com/rhww7ya>

The Local, 17.12.2019, „Italy's Senate blocks the legalization of 'cannabis light'“. – <https://tinyurl.com/tbry4bb>

JAAPAN. Veebruaris vabandas peaminister Shinzō Abe opositsiooni kuuluva parlamendiliikme peale karjumise pärast. Intsidend toimus parlamendi alamkoja eelarvekomisjoni istungil, kus peaminister kannatuse kaotas ning Kiyomi Tsujimoto küsimuse peale käratas, et see on „eba-produktiivne“. Peaminister vabandas hiljem komisjoni ees ning lubas edaspidi mõistlikult käituda ning hoiduda reeglitevastastest märkustest. Opositsioon jäi vabandusega rahule.

Nippon.com, 17.02.2020, „Abe apologizes for yelling at opposition lawmaker“. – <https://tinyurl.com/tpldbz9>

Märtsis kiitsid parlamendi mõlemad kodad heaks nakkushaiguste seaduse muudatused, millega anti peaministrile õigus koroonaviirusega võitlemiseks eriolukord välja kuulutada. Senat oli seaduse heakskiitmisel harukordselt üksmeelne, vastu oli Jaapani Kommunistlik Partei. Eriolukord annaks prefektidele suured õigused, näiteks nõuda inimestelt koduspüsimist, avalike asutuste ajutist

sulgemist ning õiguse maad võõrandada, et sinna haiglaid rajada. Seadus kehtib kaks aastat. Aprilli alguseks polnud peaminister veel otsusele jõudnud, kas eriolukorra väljakuulutamise on vajalik. Arvamusküsitluste andmeil pole paljud jaapanlased rahul valitsuse ettevaatliku reaktsiooniga pandeemiale.

The Japan Times, 12.03.2020, „Japan lower house passes virus bill allowing Abe to declare emergency“. – <https://tinyurl.com/ruk88u3>

The Japan Times, 13.03.2020, „Japan's Diet unites, on surface at least, to pass coronavirus emergency bill“. – <https://tinyurl.com/wjsa9fd>

The Japan Times, 05.04.2020, „Abe nears decision on emergency declaration as Tokyo coronavirus cases surge“. – <https://tinyurl.com/v33htcv>

JORDAANIA. Jaanuaris tegi parlament valitsusele ettepaneku loobuda Iisraelist maagaasi tarnimisest. Majanduslikult kasulik leping sõlmiti 2016. aastal, kuid on Jordaania äärmiselt ebapopulaarne; kardetakse, et see muudab riigi Iisraelist sõltuvaks. Valitsuse hinnangul on tegemist äri-, mitte poliitilise küsimusega. Valitsus kavandas lepingu erafirmade vahelise tehinguna, mis võimaldas parlamendist mööda minna.

The Middle East Monitor, 20.01.2020, „Jordan parliament bans import gas from Israel“. – <https://tinyurl.com/re57cq3>

Aljazeera, 30.01.2020, „Jordanians voice concerns over imports of Israeli gas“. – <https://tinyurl.com/shzw2p4>

The International Crisis Group, 23.03.2020, „The regional stakes of soured Israeli-Jordanian relations“. – <https://tinyurl.com/wxqtqpgu>

KOSOVO. Märtsis toetas parlament 82 poolthäälega (vastuhääli anti 32) alles veebruaris ametisse astunud peaminister Albin Kurti umbusaldamist. Hääletusele eelnes 12 tundi väldanud debatt. Peaministripartei koalitsiooni-partner toetas hääletusel opositsiooni. Umbusaldamise peamiseks põhjuseks olid eriarvamused, milliseid piiranguid Covid-19 pandeemia tingimustes kehtestada. Eriolukorda toetavale president Hashim Thaçile annab see võimu juurde. Peaminister leidis, et eriolukorra

väljakuulutamine pole vajalik. Avalikkus oli umbusaldamise otsusest šokeeritud, sest riik jääb keerulises olukorras täievolilise valitsuseta, ka uusi parlamendivalimisi pole viiruse leviku tõttu lähemal ajal võimalik läbi viia.

Albanian Daily News, 18.03.2020, „Coronavirus measures, Thaci signs decree on state of emergency“. – <https://tinyurl.com/vjtfyvx>

The Guardian, 26.03.2020, „Kosovans look on aghast as government falls while coronavirus bites“. – <https://tinyurl.com/vnuhcb2>

KREEKA. Jaanuaris valis parlament esimeses voorus presidendiks kauaaegse kohtuniku Katerina Sakellaropoulou, kellest sai riigi esimene naispresident. Sakellaropoulou sai 300kohalises parlamendis 261 saadiku toetuse. Nelikümmend aastat kohtusüsteemis töötanud 63aastane Sakellaropoulou on alates 2018. aastast juhtinud Kreeka kõrgeimat halduskohut Riiginõukogu. Parlamendi naisliikmed väljendasid lootust, et naissoost president avaldab positiivset mõju soolise võrdsuslikkuse edendamisele.

ERR Uudised, 22.01.2020, „Kreeka sai esimese naispresidendi“. – <https://tinyurl.com/rfq8fbo>

The Guardian, 22.01.2020, „Greek parliament elects country's first female president“. – <https://tinyurl.com/u54td94>

Kathimerini, 22.01.2020, „Top judge Sakellaropoulou elected Greek President“. – <https://tinyurl.com/shjo5r6>

LEEDU. Detsembris muutis Seim ajateenistuse seadust, kohustuslikku ajateenistusse kutsutavate vanust alandati: seni kutsuti ajateenistusse 19–26aastaseid, 2020. aasta algusest 18–23aastaseid noormehi. Muudatus võeti vastu 88 poolthäälega, üks liige jäi erapooletuks. Muudatuse algatajate sõnul segab nooremajateenistuse läbimine vähem nende inimeste perekonnaelu ning karjääri. Vabatahtlike eapiirid (18–38) jäävad samaks.

Lietuvos Respublikos Seimas, 13.12.2019, „Conscription age to change as of 2020“. – <https://tinyurl.com/ul3m9qf>

Detsembris täiendas Seim haridus-seadust, 2020. aasta juunist seadustati koduõpe. Muudatuste poolt oli 75 seimiliiget, vastuhääli ei antud. Koduõppe

võimalus seadustati kõigis kooliastmetes, õppeks peavad soovi avaldama õpilane ja tema vanemad. Vanemad sõlmivad lepingu kooliga, kes jälgib edaspidi õpilase õppetulemusi ja sotsialiseerumisvajadust ning pakub nõu ja õppematerjale.

Lietuvos Respublikos Seimas, 04.12.2019, „Seimas legali-sed home-schooling“. – <https://tinyurl.com/stzpmu6>

Nii nagu paljudes teisteski riikides kuulutas Seim märtsis seoses eriolukorraga välja kaugtöö ning jättis ära varem planeeritud üritused. Seoses enneolematu olukorraga, kus paljud kaotavad töö, võeti vastu koroonaviirusest põhjustatud eriolukorra eelnõud. Seim otsustas näiteks, et inimesed, kes kaotavad vähemalt kolmandiku sissetulekust endast sõltumatutel põhjustel ning paluvad maksepuhkust, saavad oma laenumakseid vähemalt kolm kuud edasi lükata. Seadusemuudatust toetas 102 liiget.

Lietuvos Respublikos Seimas, 02.03.2020, „Seimas has cancelled all events for several months“. – <https://tinyurl.com/ts9naxr>

Lietuvos Respublikos Seimas, 17.03.2020, „17 March: highlights of the Seimas' decisions“. – <https://tinyurl.com/rkmd9y2>

ERR Uudised, 17.03.2020, „Leedu parlament otsustas lubada laenumakseid edasi lükata“. – <https://tinyurl.com/tm6fhkh>

LÄTI. Jaanuaris pöördus Seim Taani võimude poole palvega mitte anda Lõuna-Aafrika Vabariigile välja Läti kodanikku Kristine Misānet. Seal ootaks naist oma lapse röövimise ja dokumentide võltsimise eest 15aastane vangistus. Poolteist aastat tagasi põgenes ta vägivaldse elukaaslase eest kahe lapsega Lõuna-Aafrika Vabariigist Lätti. Aasta eest peeti aga Misāne Taani lennujaamas ümberistumisel kinni. Kristine Misāne Skype'i video vahendusel saadetud abipalvele järgnes Seimis harvaesineva toetusega (poolt oli 92 saadikut) vastu võetud otsus, milles palutakse Taani parlamenti ja õiguskaitseorganeid teha Lätiga koostööd ja hoida väljaandmine ära. Seim tugines oma taotluses inimõiguste rikkumise probleemidele Lõuna-Aafrikas.

Seimi sekkumine oli tulemuslik:

märtsis saadeti Misāne kodumaale, kus tal tuleb kohtu ette astuda.

ERR Uudised, 16.01.2020, „Läti Seim palub Taanil lätlannat LAV-ile mitte välja anda“. – <https://tinyurl.com/ter4fhk>

Latvijas Republikas Saeima, 17.01.2020, „Saeima adopts a resolution on the protection of rights of Kristine Misāne“. – <https://tinyurl.com/sakaun5>

ERR Uudised, 03.03.2020, „Läti politsei toimetab Kristine Misāne Taanist kodumaale“. – <https://tinyurl.com/vv7vbmp>

Veebruaris otsustas Seim Riia linnavolikogu laiali saata. Laialisaatmise tingis volikogu suutmatuse pealinna prügijandust korraldada. Volikogu ei suutnud seaduses ette nähtud aja jooksul kinnitada ka 2020. aasta eelarve reegleid. Enne hääletust lisas Seimi rahanduskomisjon sinna uue laialisaatmise aluse – kvoorumipuudumine kolmel järjestikusel istungil. Vastavalt omavalitsuste seadusele on see üks põhjusi, mis lubab Seimil volikogu laiali saata. Linnapea Oļegs Burovs leppis eelnevalt opositsiooniga kokku kolme kvoorumita istungi korraldamise. Seaduses kavandati, et uue volikogu valimised toimuvad kaks kuud pärast laialisaatmist.

ERR Uudised, 13.02.2020, „Läti seim saatis Riia volikogu laiali“. – <https://tinyurl.com/rb2fbo4>

Latvijas Republikas Saeima, 13.02.2020, „Saeima dismis-ses Riga City Council“. – <https://tinyurl.com/rwxxlus>

MONTENEGRO. Detsembris muutis parlament rahvussümboolika seadust. Sätestati, et vähemusrahvuste esindajad, keda on kohaliku omavalitsuse piirkonnas üle 5 protsendi elanikkonnast, võivad rahvuspühadel oma sümboolikat kasutada ja eksponeerida. Teiste riikide lippude kasutamine vajab spetsiaalset luba.

Albanian Daily News, 28.12.2019, „Law allowing Albanian flag in Montenegro approved“. – <https://tinyurl.com/rc9rd9t>

Balkan Insight, 13.03.2020, „Montenegro fines turk for busting tough flag laws“. – <https://tinyurl.com/rzt5p5h>

Detsembris kiitis parlament heaks usu-seaduse, mis nõuab kogudustelt tõendeid, et nende käsutuses olevad hooned kuulusid neile juba enne 1918. aastat, vastasel juhul lähevad need riigi omandusse. Serbia Õigeusu Kiriku väitel jäävad nad sel moel

ilma paljudest keskaegsetest kirikutest ja kloostritest, kiriku esindajad nimetasid seadust põhiseaduse vastaseks, ähvardati isegi kodusõjaga. Valitsus kinnitas, et kirik saab hooneid kasutada ka edaspidi, kuid riik tahab saada oma varadest ülevaadet ning heitis kirikule ette, et see õõnestab Montenegro riiklust. Suurem osa Montenegro rahvast on õigeusklikud ja riigi suurim kirik on Serbia Õigeusu Kirik. Hääletuse päeval peeti kinni 18 opositsionisaadikut; toimunud on meelevaldused ning pingestunud suhted Serbiaga.

ERR Uudised, 27.12.2019, „Montenegro uus seadus ärritab Serbia Õigeusu Kirikut“. – <https://tinyurl.com/va6k79b>

European Western Balkans, 13.01.2020, „Montenegrin Law on Religious Freedom: polarization that benefits the government(s)?“. – <https://tinyurl.com/u2ya5ex>

POOLA. Jaanuaris kiitis Seim heaks seaduse, mille alusel on võimalik valitsuse kohtureformide suhtes kriitilisi kohtunikke karistada. Nädal varem lükkas Senat eelnõu tagasi, kuid mõjuvõimsamas Seimis sai see 234 poolt- ja 211 vastuhäält. Seaduse poolt ja vastu toimusid ka meelevaldused. Valitsuse toetajad on seisukohal, et seaduseelnõu tagab kaootilises kohtusüsteemis korra. Opositsiooni sõnul on see ohuks demokraatialle ning Euroopa Liit leidis, et seaduse vastuvõtmine ohustab kohtusüsteemi sõltumatust. Võimupartei Seadus ja Õiglus (PiS) algatatud muudatused võimaldavad kohtunikke ametist vabastada poliitilises või justiitsüsteemi toimimist kahjustavas tegevuses osalemise eest. Kohtunikel pole lubatud avaldada kahtlust viimasel ajal ametisse määratud kohtunike sõltumatuse suhtes. Ülemkohus võttis seepeale vastu otsuse, milles leiti, et uute reeglite alusel valitud kohtunikud pole piisavalt sõltumatud, justiitsministeeriumi hinnangul polnud kohtu otsusel õiguslikku mõju.

ERR Uudised, 20.12.2019, „Poola parlamendi alamkoda kiitis vastuolulise kohtueelnõu heaks“. – <https://tinyurl.com/yxxs84h4>

BBC News, 23.01.2020, „Poland judges: Parliament and Supreme Court issue rival rulings“. – <https://tinyurl.com/sgzt9mu>

Euronews, 10.02.2020, „Poles rally in support of government justice system reform“. – <https://tinyurl.com/r3hktr3>

PRANTSUSMAA. Senat ja Rahvusassamblee kiitsid märtsis heaks meditsiinilise hädaolukorra seaduse, millega anti valitsusele suuremad volitused koroonaviiruse pandeemiaga võitlemiseks. Seadus annab valitsusele volitused ka ettevõtete toetamiseks ning sellega kiideti heaks valitsuse otsus kohalike valimiste teine voor edasi lükata. Hädaolukord kehtestati kaheks kuuks, seda võib pikendada. Mõned opositsiooniesindajad leidsid, et seadus võib viia õigusriigi nõrgestamiseni ja on liiga üldiselt sõnastatud. Justiitsminister lisas muudatusettepaneku, mis puudutas liikumiskeelust kinnipidamise eest määratavaid karistusi: esimene trahv väljas põhjusega liikumise eest 135 eurot, kahe nädala vältel teistkordse rikkumise eest 1500 eurot ning kuu vältel neljandat korda vahelejäämisel 3700 eurot trahvi ja kuni kuus kuud vangistust. Rahvusassamblee oli hääletuse ajal peaaegu inimtühi, sotsiaalse distantsi hoidmise nõudest kinni pidavad saadikud hääletasid proksiserveri vahendusel.

Euronews, 22.03.2020, „French parliament declares ‘state of health emergency’“. – <https://tinyurl.com/wq9wuk9>

France24, 22.03.2020, „French parliament declares health emergency to combat pandemic“. – <https://tinyurl.com/uhzw8lw>

PÕHJA-MAKEDOONIA. Veebruaris ratiifitseeris parlament liitumislepingu NATOga. 120kohalises parlamendis olid selle poolt kõik istungil viibinud 114 seadusandjat. Aastaid takistas liitumist nimetüli Kreekaga, takistus kõrvaldati, kui Makedoonias sai 2019. aastal Põhja-Makedoonia. Märtsis sai Põhja-Makedoonias ametlikult NATO 30. liige. Liitumisprotsessi ettevalmistamine algas 1993. aastal.

Deutsche Welle, 11.02.2020, „North Macedonia’s parliament ratifies NATO membership“. – <https://tinyurl.com/s65rvzb>

European Western Balkans, 27.03.2020, „North Macedonia officially becomes the 30th NATO member“. – <https://tinyurl.com/tytvgmu>

ROOTSI. Novembris kiitis Riksdag heaks valitsuse ettepaneku, mille kohaselt piiratakse teatud määral 2020. aastast varjupaigataotlejate õigust ise elukohta valida. Sotsiaalse segregatsiooni vähendamiseks ja integratsiooni edendamiseks kavandatud meede näeb ette, et teatud piirkondadesse elama asumisel varjupaigataotleja riigi toetusi (päevarahasid ja eritoetusi) ei saa. Parlamendis suure toetuse saanud seadusel tagasiulatuvat mõju ei ole. Praegu otsib umbes 57 protsenti Rootsi varjupaigataotlejatest ise endale majutuse, mis on tekitanud teatud piirkondades sotsiaal-majanduslikke probleeme.

Sveriges Riksdag, 27.11.2019, „The opportunity for asylum seekers to choose their own accommodation is to be restricted in certain areas“. – <https://tinyurl.com/u9rey67>

The Library of Congress: Global Legal Monitor, 31.12.2019, „Sweden: parliament limits asylum seekers' right to find own housing“. – <https://tinyurl.com/u3k47zc>

SAKSAMAA. Novembris kiitsid Bundestag ja Bundesrat heaks valitsuse seadustepaketi, mille eesmärk on luua raamistik langetamaks 2030. aastaks riigi kasvuhoonegaaside emissiooni 55 protsenti võrreldes 1990. aasta tasemega. Planeeritavad muudatused puudutavad mh energeetika-, transpordi- ja elamumajandussektoreid. Tulevikus võib seetõttu kallineda näiteks lendamine, rongisõit aga odavneda. Muudatustega kaasnevad kulud on 2023. aastaks ligi 54 miljardit eurot. Kõik parlamendiliikmed paketti ei toetanud, näiteks liberaalsed Vabad Demokraadid leidsid, et tegemist on kliimahüsteeriaga ning see läheb tavakodanikele liiga kalliks maksma. Saksamaa esimene kliimaseadus jõustus detsembris.

Deutsche Welle, 15.11.2019, „German parliament approves climate protection plan“. – <https://tinyurl.com/salwwkf>

Clean Energy Wire, 18.12.2019, „Germany's Climate Action Law“. – <https://tinyurl.com/ulkgdce>

Detsembris võttis Bundestag vastu relvaseadust karmistava eelnõu. Näiteks annavad muudatused õiguskaitsetöötajatele relvaomanike kontrollimiseks suuremad volitused. Iga relvaomanikku kontrollitakse regulaarselt kord viie aasta

jooksul ning nad peavad põhjendama relva omamise vajadust, erand tehti relvasportlastele. Paremaärmuslik Alternatiiv Saksamaale (AfD) oli seaduseelnõu vastu, pidades seda kodanike vabadusi piiravaks. Rohelised leidsid aga, et seadus ei takista piisavalt kodus relvade valmistamist.

Deutsche Welle, 13.12.2019, „Germany approves stricter gun control laws“. – <https://tinyurl.com/qkl72ms>

Bundesgesetzblatt, 19.02.2020, „Drittes Gesetz zur Änderung des Waffengesetzes und weiterer Vorschriften“. – <https://tinyurl.com/rqso6ql>

Jaanuaris otsustasid parlamendiliikmed toetada seadusemuudatusi, mis annavad õiguskaitseorganitele suuremad volitused laste seksuaalse kuritarvitamisega võitlemiseks. Bundestagis toetati muudatusi parteideüleselt, veidi kriitikat pälvis, et meetmed ei ole piisavad. Peamised muudatused lubavad nüüdsest õiguskaitsetöötajail kurjategijate püüdmiseks postitada jututubadesse arvutis loodud pornograafilisi kujutisi lastest ning kriminaliseeritakse seksuaalsuhte eesmärgil kontakti otsimine lastena esinenud täiskasvanutega. Muudatused olid osaliselt tingitud hiljuti avalikuks tulnud laste kuritarvitamise juhtumitest Bergisch Gladbachis.

Deutsche Welle, 17.01.2020, „Germany: online child abuse investigators to get more powers“. – <https://tinyurl.com/sxfcc4n>

SLOVAKKIA. Veebruaris toimunud 150kohalise parlamendi valimised võitis opositsioonipartei OL'ANO (Tavalised Inimesed ja Sõltumatud Isiksused), kes lubas võimule tulles viivitamatult kehtestada rea korruptsioonivastaseid meetmeid. Partei võidule aitas kaasa tipp-poliitikute seas levinud korruptsiooni vastane protest, mis sai alguse ajakirjanik Ján Kučiaki ja tema elukaaslase kaks aastat tagasi toimunud mõrvast. OL'ANO sai parlamendis 53 mandaati (varem 19), Smer-SD (Suund-Sotsiaaldemokraatia) 38 (varem 49). Kohti said juurde Meie Slovakkia ja SME Rodina (Me Oleme Perekond), mõlemal on nüüd 17 mandaati (varem vastavalt 14 ja 11). Vabadus ja Solidaarsus (SaS) sai 13

(varem 21) ning Rahva Eest 12 mandaati. Valimisaktiivsus oli 65,8 protsenti.

Postimees, 01.03.2020, „Slovakkia valimised võitis korruptsioonivastane OLANO“. – <https://tinyurl.com/rcom99n>

Statistical Office of the Slovak Republic, „Election 2020“. – <https://tinyurl.com/us77fcr>

SUURBRITANNIA. Detsembris toimusid erakorralised parlamendivalimised, mis olid Brexiti-protsessi (Suurbritannia Euroopa Liidust lahkumise) edaspidise saatuse määramisel otsustava tähtsusega. Peaminister Boris Johnsoni konservatiivid said 47 mandaati juurde ja võitsid alamkojas parlamendiamuse, 365 kohta 650st. Jeremy Corbyni Leiboristlik Partei sai aga ajalooliselt viletsa tulemuse, 203 mandaati (varasemast 59 kohta vähem). Šoti Rahvuspartei (SNP) sai 48, Liberaaldemokraatlik Partei 11, Põhja-Iiri Demokraatlik Unionistide Partei (DUP) 8, Sinn Féin 7 ning lisaks neli väiksemat parteid kokku 8 kohta. Valimisaktiivsus oli 67,3 protsenti. Viimase nelja ja poole aasta jooksul toimusid parlamendivalimised juba kolmandat korda. Konservatiivid said suurima võidu pärast Margaret Thatcheri 1987. aasta valimisvõitu, leiboristide tulemus oli halvim pärast 1935. aastat. Šotimaal sai kohti juurde uut iseseisvusreferendumit nõudev ja ELi jäämist pooldav SNP.

ERR Uudised, 13.12.2019, „Blogiülevaade: Johnson sai Briti valimistel kindla parlamendiamuse“. – <https://tinyurl.com/tlwgbwh>

BBC News, „UK results: Conservatives win majority“. – <https://tinyurl.com/vhqqdgl>

Jaanuaris kiitsid parlamendi mõlemad kujud heaks nn Brexiti-eelnõu, millega riik lahku Euroopa Liidust. Alamkojas toimus rida hääletusi, saadikud lükkasid tagasi mitu muudatusettepanekut ning saatsid eelnõu tagasi Lordide Kotta, kus loobuti eelnõu muutmisest. 2016. aasta Brexiti-referendumile järgnenud ajast kulus suur osa parlamendisaadikute vaidlustele, kuidas, millal ja kas üldse peaks riik Euroopa Liidust lahkuma. Euroopa Parlament ratifitseeris Brexiti-leppe ning

Suurbritannia lahkus ELi ametlikult 31. jaanuari õhtul, kuid järgib 11-kuulise üleminekuperioodi vältel ELi reegleid.

ERR Uudised, 22.01.2020, „Brexiti-eelnõu läbis Briti parlamendi, liigub kuninganna lauale“. – <https://tinyurl.com/sgpc7gm>

The Guardian, 22.01.2020, „Brexit bill passes parliament as Johnson overturns Lords amendments“. – <https://tinyurl.com/t2a9duh>

ERR Uudised, 29.01.2020, „Euroopa Parlament ratifitseeris Brexiti-leppe“. – <https://tinyurl.com/tx574wh>

UK Parliament, „European Union (Withdrawal Agreement) Act 2020“. – <https://tinyurl.com/wlnesmz>

TÜRGI. Aasta algul andis parlament nõusoleku vägede saatmiseks Liibüasse, et toetada rahvusvaheliselt tunnustatud valitsust võitluses riigi idaosas võimul oleva valitsuse üksustega. Otsust toetas 325, vastu oli 184 saadikut. President Recep Tayyip Erdoğan allkirjastas detsembris sõjalise leppe, mis lubab Türgil saata Liibüasse eksperte ja sõjaväelasi. Lepe ja sellega koos allkirjastatud merepiirilepe on tekitanud pahameelt, selle mõistis hukka näiteks konkureerivat valitsust toetav Egiptus. Opositsioonilise Vabariikliku Rahvapartei (CHP) sõnul ei toeta nad vägede saatmist, sest see segab Türgi veel ühte konflikti ning soodustab muslimitevastast vägivalda.

Välismaal vägede kasutamise osas ei jõutud üksmeelele ka hiljem. Märtsi algul puhkes parlamendis rüselus, sest CHP liige nimetas seoses Türgi sõjalise operatsiooniga Süürias presidenti ebaausaks, nurjatuks, madalaks ja reeturlikuks isikuks, kes saadab rahva lapsi välismaale võitlema, kuid kelle enda järeltulijad hoiavad pikaajalisest sõjaväeteenistusest kõrvale.

ERR Uudised, 02.01.2020, „Türgi parlament kiitis heaks vägede saatmise Liibüasse“. – <https://tinyurl.com/rywylzq>

France24, 02.01.2020, „Turkish parliament approves sending troops to Libya“. – <https://tinyurl.com/stphjea>

AP News, 04.03.2020, „Brawl erupts in Turkey's parliament over Syria involvement“. – <https://tinyurl.com/tvg4xgu>

UKRAINA. Märtsi lõpul võttis Ülemraada 259 poolthäälega vastu seaduseelnõu, millega 1. juulist 2021 tühistatakse

põllumaa müügi moratoorium. Praegu võivad põllumaad osta Ukraina kodanikud ja juriidilised isikud. Eelnõule tehti menetlemise vältel rekordilised 4018 parandusettepanekut; rekordi ületab praegu menetluses olev seaduseelnõu, mis takistaks riigistatud pankade tagastamist või endistele omanikele kompenseerimist. Sellele eelnõule on juba esitatud 13 000 muudatusettepanekut. Nende kahe seaduse vastuvõtmine on Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) eeltingimus, et riik saaks eelnevalt kokkulepitud 5,5 miljardi dollari suuruse ning pandeemiaga toimetulekuks vajaliku lisalaenu.

The Verkhovna Rada of Ukraine, 31.03.2020, „Extraordinary sitting of the Verkhovna Rada of Ukraine“. – <https://tinyurl.com/rwn4feb>

RFE/RL, 04.04.2020, „IMF praises Ukraine's adoption of legislation on banking, land reforms“. – <https://tinyurl.com/s98q2g5>

Kyiv Post, 06.04.2020, „In wild attempt to stall 'anti-Kolomoisky' bill, MPs propose over 13,000 amendments“. – <https://tinyurl.com/sfpfflt>

UNGARI. Detsembris võttis parlament vastu seaduse, mis seob riigi toetuse teatritele sõnaõiguse saamisega nende juhtimises. 199kohalises parlamendis toetas seadust 115 saadikut, vastu oli 53. Kohalikele omavalitsustele alluvad teatrid võivad edaspidi taotleda osalist riiklikku rahastamist, kuid siis peavad nad järgima valitsuse kehtestatud ettekirjutusi teatrite juhtimisel ja direktorite määramisel. Seadusega luuakse uus riiklik kultuurinõukogu, mida hakkab juhtima riigi määratud ametnik. Mitu opositsioonipoliitikut kandis protesti märgiks musti teatri- maskse. Seaduseelnõu vastu protesteerisid teatrijuhid ja näitlejad, kes kartsid, et see piirab kunstilist vabadust. Budapestis avaldas seaduseelnõu vastu meelt üle 5000 inimese.

Postimees, 11.12.2019, „Ungari riik sai uue seadusega sõnaõiguse teatrite juhtimises“. – <https://tinyurl.com/v56v7we>

Hungary Today, 12.12.2019, „Parliament passes debated Culture Bill“. – <https://tinyurl.com/uk7jsh5>

Märtsis, kui paljud riigid kehtestasid

koroonaviiruse pandeemia tõttu eriolukorra, võttis Ungari parlament vastu seaduse, mis annab peaminister Viktor Orbánile ulatuslikud volitused. Seadus sai 137 poolt- ja 53 vastuhäält. Kodu- ja välismaised kriitikud on koroonaviiruse vastase kaitse seaduse hukka mõistnud, kuna see annab peaministrile tarbetu ja piiramatut võimu, mis aitab tal pigem tugevdada oma positsioone kui võidelda viirusega. Orbán, kes kuulutas 11. märtsil välja 15päevase eriolukorra, soovis õigust seda määramata ajaks pikendada ning valitseda seadlustega. Seadus annab valitsusele õiguse eriolukorda määramata ajaks pikendada. Ühtlasi näeb seadus ette kuni viieaastase vanglakaristuse viiruse ja sellevastaste meetmete kohta valeinfo levitajatele, kes avalikust hirmutavad või viirusevastase võitluse mõju alavääristavad. Euroopas tuntaksegi juba hirmu, et tekkinud olukord piirab kodanike õigusi ebaproportsionaalselt ning need piirangud jäävad pärast kriisi möödumist kehtima.

Balkan Insight, 24.03.2020, „Europe's other coronavirus victim: information and data rights“. – <https://tinyurl.com/sbv6zam>

ERR Uudised, 30.03.2020, „Orban sai võitluseks viirusega pea piiramatud volitused“. – <https://tinyurl.com/w2vplvg>

Balkan Insight, 31.03.2020, „Hungary 'no longer a democracy' after coronavirus law“. – <https://tinyurl.com/utuvlls>

USBEKISTAN. Detsembris ja jaanuaris toimusid parlamendi 150kohalise alamkoja valimised. Parlamenti said kõik varem esindatud parteid: Liberaaldemokraatlik Partei (sai 53 mandaati), Rahvusliku Taassünni Demokraatlik Partei (36 mandaati), Sotsiaaldemokraatlik Partei (24 mandaati) ja Rahvademokraatlik Partei (22 mandaati). Lisaks pääsesid parlamenti rohelised 15 mandaadiga. Kui muidu alamkoja koosseisus suuri muutusi ei olnud, siis naiste osakaal kasvas oluliselt: eelmisse koosseisu sai mandaadi 24, nüüd osutus valituks 48 naist.

Eurasianet, 06.01.2020, „Uzbekistan: little change in parliament, but more women represented“. – <https://tinyurl.com/tqaqgg3>

Inter-Parliamentary Union, „Uzbekistan“. – <https://tinyurl.com/turvvax>

UUS-MEREMAA. Novembris võttis parlament 119 poolthääle ja parteideülese toetusega vastu seaduse, milles sätestati eesmärgiks kliimanetraalsuse saavutamise 2050. aastaks. Võetakse kohustus viia süsinikdioksiidi heitkogused nulli, metaani emissiooni kärbitakse 2017. aastaga võrreldes 24–47 protsenti. Luuakse ka sõltumatu kliimamuutuse komisjon, kes hakkab valitsust nõustama kliimanetraalsuse eesmärkide saavutamiseks.

The Guardian, 07.11.2019, „Arden says New Zealand on ‘right side of history’ as MPs pass zero-carbon bill“. – <https://tinyurl.com/y3wsf25w>

New Zealand Parliament, „Climate Change Response (Zero Carbon) Amendment Bill“. – <https://tinyurl.com/y3anmcbo>

Novembris kiitis parlament 69 poolthäälega heaks eutanaasia seadustamise eelnõu, vastuhääli anti 51. Kaks aastat menetletud eelnõu võimaldaks surmavalt haigetel täiskasvanutel paluda suremiseks meditsiinilist abi. Eelnõule tehti palju parandusi ja muudatusi, et tagada muuhulgas eakate patsientide kaitse. Näiteks lisati piirang, et eutanaasia tuleb kõne alla vaid patsientide puhul, kellel on diagnoosi järgi jäänud elada vähem kui kuus kuud. Eutanaasia lubamise üle on Uus-Meremaal aastakümneid vaieldud. Enne seaduse jõustumist pannakse eelnõu rahvahääletusele.

NZ Herald, 13.11.2019, „Euthanasia bill passes final vote, goes to referendum“. – <https://tinyurl.com/rxdyvn>

ERR Uudised, 14.11.2019, „Uus-Meremaa parlament toetas eutanaasia seadustamist“. – <https://tinyurl.com/s7kbvsy>

Märtsis võttis parlament 68 poolthäälega vastu seadusemuudatuse, millega kustutati kuritegude nimekirjast abort. Vastuhääli anti 51. Edaspidi võib 20. rasedusnädalani aborti teha omal soovil. Abordiõiguse eestseisjate sõnul on tegemist tohutu sammuga, mis pärast 44 aastat kestnud vaidlusi tõi riigi 21. sajandisse.

Yle Uutiset, 18.03.2020, „Uusi-Seelanti laillisti abortit – yli 40 vuotta vanha laki uusiksi“. – <https://tinyurl.com/tpdkzmv>

The Guardian, 18.03.2020, „New Zealand passes landmark law to decriminalise abortion“. – <https://tinyurl.com/uf6dpfm>

VENEMAA. Märtsis võttis Riigiduum vastu põhiseaduse muudatused, mis annavad president Vladimir Putinile võimaluse veel kaheks ametiajaks riigipeaks kandideerida. Putin teatas reformist jaanuaris, kuid eitas kavatsust selle abil oma võimuperioodi pikendada. Seaduseelnõule esitati 390 muudatust, ettepaneku loobuda seniste presidentide ametiaja piirangutest tegi viimasel hetkel valitsuspartei Ühtne Venemaa seadusandja Valentina Tereškova. President võib olla valitud kaheks ametiajaks, kuid seda arvestatakse uue põhiseaduse jõustumisest. Põhiseaduses mainitakse riigi kohustust kaitsta ajaloolist tõde, abieluna tunnistatakse vaid mehe ja naise liitu. Muudatuste poolt hääletas 383 Riigiduumaliiget, 43 jäi erapooletuks, vastuhääli ei antud. Heakskiidu andsid ka Föderatsiooninõukogu (poolt 160 senaatorit, vastu üks ja kolm jättis hääletamata) ning piirkondlikud parlamendid. Konstitutsioonikohus tunnistas eelnõu põhiseadusega kooskõlas olevaks, muudatused pannakse aprillis veel rahvahääletusele.

Postimees, 11.03.2020, „Riigiduum kinnitas põhiseadusreformid ja andis Putinile võimaluse ametisse jääda“. – <https://tinyurl.com/twgtk2u>

President of Russia, 14.03.2020, „Law on amendment to Russian Federation Constitution“. – <https://tinyurl.com/wf8tnmt>

VENEZUELA. Jätkuvas poliitilises kriisis oleva riigi sisuliselt teovõimetu Rahvusassamblee valis jaanuaris uuesti spiikriks opositsiooniliidri Juan Guaidó. Tema rivaal Luis Parra kuulutas end varem samuti Rahvusassamblee spiikriks, president Nicolás Madurole lojaalsed julgeolekujõud ei lubanud sel ajal Guaidót toetavaid opositsiooni seadusandjaid parlamendihoonesse. Seega on nüüd riigis kaks poliitikut, kes nimetavad end Rahvusassamblee spiikriks, lisaks tegutseb riigis konkureeriv parlament. Järgnevatel kuudel on valitsusjõud takistanud Guaidót

toetavatel saadikutel Rahvussamblis hoonesse siseneda. Guaidó püüdis 2019. aastal president Madurot ametist kangutada, sh kuulutas ta end Venezuela ajutiseks presidendiks, kuid tulemusi pole see andnud.

ERR Uudised, 06.01.2020, „Venezuelas on nüüdsest kaks konkureerivat rahvussamblis esimeest“. – <https://tinyurl.com/v733wku>

BBC News, 13.01.2020, „Venezuela crisis: how the political situation escalated“. – <https://tinyurl.com/y9gdltxj>

Deutsche Welle, 10.03.2020, „Showdown between Venezuela's opposition and Maduro police rocks Caracas“. – <https://tinyurl.com/sybov7o>

PARLAMENDID JA ERIOLUKORRA KEHTESTAMINE

Paljud parlamendid kinnitasid koroonaviiruse haiguse Covid-19 pandeemiaga seoses eriolukorra või volitasid selleks valitsust/presidenti või nõustasid eriolukorra pikendamisega, näiteks:

13.03.2020	Bulgaaria	https://tinyurl.com/rywyh3d
13.03.2020	Jaapan (lubas valitsusel eriolukorra välja kuulutada)	https://tinyurl.com/wjsa9fd
13.03.2020	Läti	https://tinyurl.com/tns8lqn
17.03.2020	Moldova	https://tinyurl.com/wr9lwne
18.03.2020	Portugal	https://tinyurl.com/vxwwj2a
18.03.2020	Soome	https://tinyurl.com/sy7sb4f
19.03.2020	Põhja-Makedoonia (parlament saatis end varem laiali, spiiker andis presidendile volitused)	https://tinyurl.com/u2k8j3c
19.03.2020	Rumeenia	https://tinyurl.com/uvpnxls
21.03.2020	Armeenia	https://tinyurl.com/tp2vh4z
21.03.2020	Gruusia	https://tinyurl.com/yx25km39
22.03.2020	Prantsusmaa	https://tinyurl.com/uhzw8lw
23.03.2020	Andorra	https://tinyurl.com/tpfws2r
25.03.2020	Hispaania (lubas valitsusel eriolukorda pikendada)	https://tinyurl.com/rfg8bnq
30.03.2020	Ungari (lubas valitsusel eriolukorda määramatult pikendada)	https://tinyurl.com/utuvlls
31.03.2020	Venemaa (lubas valitsusel eriolukorra välja kuulutada)	https://tinyurl.com/ttvvzos